

Förvaltningsplan för lodjur, varg och kungsörn i Östergötlands län 2020 - 2024

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Meddelande	År 2020
Referens	Publiceringsinfo LST Mia Kjällander, Enheten djurskydd och veterinär
Kontaktperson	Mia Kjällander 010-223 53 23, mia.kjallander@lansstyrelsen.se
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/ostergotland
Fotografier	Lars Petterson
Kartmaterial	© Länsstyrelsen och © Lantmäteriet Geodatasamverkan
ISSN	
ISRN	
Upplaga	antal exemplar.
Tryckt på	Länsstyrelsen i Östergötland, 20År
Miljö och återvinning	Rapporten är tryckt på miljömärkt papper
☑ Länsstyrelsen i Östergötlands län År 2020	

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Målgrupp	5
1.3 Definitioner av begrepp och beslutade nivåer och mål	6
2. Förvaltningens organisation	8
2.1 Rovdjursförvaltningsområde	8
2.2 Länsstyrelsen	8
2.3 Viltförvaltningsdelegationen	9
2.4 Samverkansrådet	9
2.5 Naturvårdsverket	9
3. Rovdjur i Östergötlands län	10
3.1 Förekomst och utveckling	10
3.2 Rovdjur och tamdjur	12
4. Mål för rovdjursförvaltningen i Östergötlands län	14
4.1 Delmål 1, Uppnä och bibehålla gynnsam bevarandestatus.....	14
4.2 Delmål 2, Minskade skador.....	15
4.3 Delmål 3, Ökat förtroende för förvaltningen	15
4.4 Delmål 4, Ingen illegal jakt	16
5. Åtgärder för att nå målen	16
5.1 Inventering	16
5.2 Licensjakt och skyddsjakt	17
5.3 Hänsyn till kungsörn vid prövning	18
5.4 Viltskador och förebyggande åtgärder	19
5.5 Information och kommunikation	20
5.6 Arbete mot illegal jakt	20
Bilaga 1: Lagar och regler i rovdjursförvaltningen	21
Bilaga 2: Dokument och länkar.....	23
Bilaga 3: Övergripande riktlinjer	24
Bilaga 4: Kommunikationsplan	33

Förord

Förvaltningsplanen är ett policydokument för rovdjursförvaltningen i Östergötlands län och ska vara vägledande mellan åren 2020 - 2024.

Målet med den nationella rovdjursförvaltningen är att de stora rovdjuren (björn, varg, lo, järv och kungsörn) ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att de kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Spridningen ska ske i sådan takt som främjar samexistensen mellan människor och dessa arter, samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas.

Syftet med förvaltningsplanen är att skapa en förutsägbar regional förvaltning med mål för rovdjursbestånden samt strategier, riktlinjer, åtgärder och rutiner för rovdjursförvaltningen. Planen beskriver de förvaltningsinsatser som behövs för att Östergötlands län ska kunna ta sin del av det gemensamma ansvaret, det vill säga att bidra till att de berörda arterna upprätthåller eller uppnår en gynnsam bevarandestatus i Sverige samtidigt som konflikter med näringar och andra intressen kan minimeras i länet och i Sverige.

Enligt rådande rovdjurspolitik ska rovdjursförvaltningen ske genom en adaptiv förvaltning som tar hänsyn till dynamiken och komplexiteten hos ekosystemen. Det är en flexibel förvaltning vars syfte är att möjliggöra löpande anpassningar vid förändringar av eller ny kunskap om ekosystemen.

Enligt 7 § förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn, ska en rovdjursförvaltningsplan för länet upprättas av Länsstyrelsen. Förvaltningsplanen ska prövas för godkännande av länets viltförvaltningsdelegation i enlighet med 4 § förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Enligt 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter (2014:22) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn, ska förvaltningsplanen gälla i högst sex år och beskriva målsättning och riktlinjer för länsstyrelsens förvaltningsarbete. I arbetet med att beskriva målsättningar i rovdjursförvaltningsplanen ska länsstyrelsen beakta den nationella förvaltningsplanen för respektive art.

Förvaltningsplanen har godkänts av länets viltförvaltningsdelegation den 25maj 2020.

1. Inledning

Det övergripande målet för den svenska rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn i Sverige ska finnas i ett så stort antal att de långsiktigt kan finnas kvar i den svenska faunan, samt att arterna kan sprida sig i sina naturliga utbredningsområden, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomiska hänsyn tas. Det övergripande målet har delats upp i fyra delmål:

- *Uppnä och bibehålla gynnsam bevarandestatus*
- *Minskade skador*
- *Ökat förtroende för förvaltningen*
- *Ingen illegal jakt*

I denna förvaltningsplan beskrivs hur de politiska målen om en gynnsam bevarandestatus och långsiktigt livskraftiga rovdjursstammar ska uppnås på regional nivå. Med rovdjur avses i denna förvaltningsplan i första hand lodjur, kungsörn och varg. Björn och järv omfattas också av samma lagstiftning och regler men förekommer inte i Östergötlands län och berörs inte av planen.

Förvaltningsplanen ska enligt förordningen om viltförvaltningsdelegation (2009:1474) godkännas av länets viltförvaltningsdelegation. Planen ska gälla under perioden 2020-2024. Förändras förutsättningarna för förvaltningen bör dock planen revideras tidigare.

1.1 Syfte

Syftet med planen är att vara ett verktyg för den regionala förvaltningen av stora rovdjur. Planen ska ge förutsättningar för en förutsägbar förvaltning med tydliga mål och riktlinjer och åtgärder för hur målen ska uppfyllas. Tillsammans med öppenhet och dialog kring den regionala förvaltningens mål och strategier kan även de konflikter och motsättningar som finns i synen på de stora rovdjuren förebyggas och minskas. Syftet är också att översiktligt beskriva rovdjursförekomsten i länet och hur rovdjursförvaltningen i länet fungerar.

1.2 Målgrupp

Förvaltningsplanen ska användas av förvaltande myndigheter som ett verktyg i den löpande förvaltningen. Förvaltningsplanens målgrupp är i första hand Länsstyrelsens tjänstemän, Viltförvaltningsdelegationen och berörda intresseorganisationer. Den är också till för länets invånare som en källa till information.

1.3 Definitioner av begrepp och beslutade nivåer och mål

Övergripande riktlinjer beslutas av Viltförvaltningsdelegationen och anger inriktningen för olika delar av den regionala rovdjursförvaltningen.

Gynnsam bevarandestatus beskriver vilka förutsättningar på nationell nivå som krävs för att en art ska kunna finnas kvar på lång sikt. Bevarandestatusen anses gynnsam när:

1. den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av dess livsmiljö,
2. artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid och
3. det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Bedömningen av gynnsam bevarandestatus ska göras på vetenskapliga grunder. Riksdagen har tagit ställning till att de stora rovdjuren i Sverige har gynnsam bevarandestatus och angett ett referensintervall. Naturvårdsverket har därefter fastställt exakta referensvärden för rovdjurspopulationernas minsta storlek.

Referensvärden för gynnsam bevarandestatus anger den lägsta nivån för att arten ska ha gynnsam bevarandestatus. Referensvärdet och bevarandestatusen fastställs på nationell nivå av Naturvårdsverket (inom ramen för av riksdagen fastställt referensintervall) och ska rapporteras till EU vart 6:e år enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Tabell 1. Nationellt referensvärde och aktuell förekomst av lo, varg och kungsörn i Sverige.

	Lo	Varg	Kungsörn
Nationellt referensvärde	870	300	150 lyckade häckningar
Förekomst 2018-19, Sverige	Ca 1190	Ca 300 individer	166 (2018) lyckade häckningar
Förekomst 2018-19, Södra rovdjursförvaltningsområdet	Ca 205 (37,5 familjegrupper)	2,5 revir-markerande par	35 (2018) lyckade häckningar (varav 28 på Gotland)

Miniminivåer innebär en regional fördelning av de nationella referensvärdena och summan av dessa motsvarar minst de nationella referensvärdena för arterna. Miniminivån är ett mått på hur många föryngringar av en viss art som minst måste finnas i varje län. Naturvårdsverket fattar beslut om att fastställa miniminivåer för varje län och förvaltningsområde efter förslag från samverkansråden. Innan samverkansråden lämnar förslag har dessa prövats för godkännande i respektive läns viltförvaltningsdelegationer. Beslut om nya miniminivåer fattas minst var femte år.

Tabell 1. Fastställda miniminivåer för lodjur i södra rovdjursförvaltningsområdet.

Län	Miniminivå
Södermanland	3
Östergötland	4,5
Jönköping	3,5
Kronoberg	4
Kalmar	4
Gotland	-
Blekinge	2
Skåne	3
Halland	3
Summa	27

Förvaltningsmål är det antal av en rovdjursart som förvaltningen har som mål att uppnå och upprätthålla i länet. Förvaltningsmål kan variera i storlek beroende på lokala förutsättningar men måste vara högre än miniminivån. Detta då det måste finnas marginal så att miniminivån inte riskerar att underskridas vid jakt eftersom det finns variationer i hur många ungar som föds varje år, dödlighet i trafiken och andra slumpmässiga faktorer som också påverkar hur många djur som finns i ett område. När förvaltningsmålet är nått kan länsstyrelsen fatta beslut om licensjakt. Att förvaltningsmålet är nått är inte ett krav att beslut om jakt måste fattas.

Förvaltningsmål beslutas av länsstyrelsen och för Östergötlands läns del är förvaltningsmålet för lodjur beslutat till 7 årliga föryngringar.

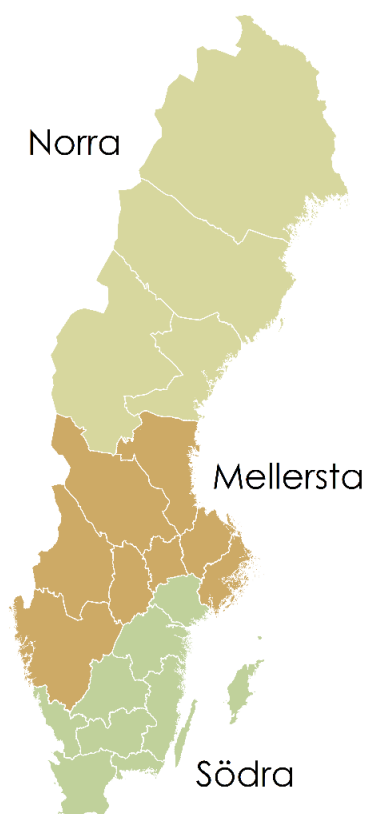
2. Förvaltningens organisation

Nedan beskrivs rovdjursförvaltningens organisation. Den lagstiftning som ligger till grund för förvaltningen och som i detalj beskriver de olika ansvarsområdena hittas i bilaga 1.

2.1 Rovdjursförvaltningsområde

Sverige är uppdelat i tre rovdjursförvaltningsområden: södra, mellersta och norra.

Gränsdragningen för de tre områdena baseras på områden för renskötsel (norra), vargstammens reproduktionsområde och det huvudsakliga expansionsområdet för lodjur (södra), se figur 1. Det södra rovdjursförvaltningsområdet består av nio län varav ett län, Gotlands län, endast berörs av kungsörn. De övriga länen är: Södermanland, Östergötland, Kalmar, Jönköping, Kronoberg, Halland, Blekinge och Skåne län. Dessa län omfattas främst av arterna lodjur, varg och kungsörn.

Figur 1. Landets tre rovdjursförvaltningsområden

2.2 Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har ansvar för förvaltningen av varg, björn, lo, järv och kungsörn i länet. I förvaltningen innebär det också att ta fram en förvaltningsplan för de rovdjur som förekommer i länet.

Förvaltningsarbetet innebär årlig inventering av lodjurs- och vargföryngringar, dokumentation av övrig vargförekomst och inventering av kungsörnsrevir och häckningsframgång. Ytterligare en viktig del är informations spridning om rovdjur vilket genomförs genom till exempel webb, nyhetsbrev, utställningar, föredrag och mediakontakter. Länsstyrelsen handlägger även ansökningar om ersättningar för viltskador orsakade av stora rovdjur samt ger bidrag till förebyggande åtgärder. I de fall där enskilda rovdjur gör upprepade angrepp kan länsstyrelsen fatta beslut om skydds jakt på skadegörande individer. Länsstyrelsen beslutar också, efter delegation av Naturvårdsverket, om licensjakt efter lodjur när stammens storlek är tillräckligt stor.

Rovdjursförvaltningen finansieras med medel från Naturvårdsverket, Landsbygdsprogrammets medel för rovdjursstängsel, samt länsstyrelsens förvaltningsanslag.

2.3 Viltförvaltningsdelegationen

Viltförvaltningsdelegationen är en del i den regionala viltförvaltningen. Delegationen beslutar om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet gällande till exempel skötseln av älgstammen, licensjakt och skydds jakt, samt godkännande av förslag på regionala miniminivåer för rovdjur. Viltförvaltningsdelegationen består av politiska företrädare, samt representanter för Polismyndigheten, jakt- och viltvårdsintresset, naturvårdsintresset, friluftintresset, ägare och brukare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och turism, skogsnäringen, natur- och ekoturismföretagen och yrkesfisket.

2.4 Samverkansrådet

Samverkansrådet består av landshövdingarna i respektive län inom ett rovdjursförvaltningsområde. Samverkansrådet samordnar arbetet mellan länsstyrelserna i frågor som rör flera län. Frågor till rådet bereds av en grupp rovdjurshandläggare från de olika länsstyrelserna i förvaltningsområdet. Besluten som fattas av samverkansrådet är rådgivande för de berörda länens viltförvaltningsdelegationer.

2.5 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har regeringens uppdrag att arbeta med övergripande frågor inom rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket ansvarar bland annat för att:

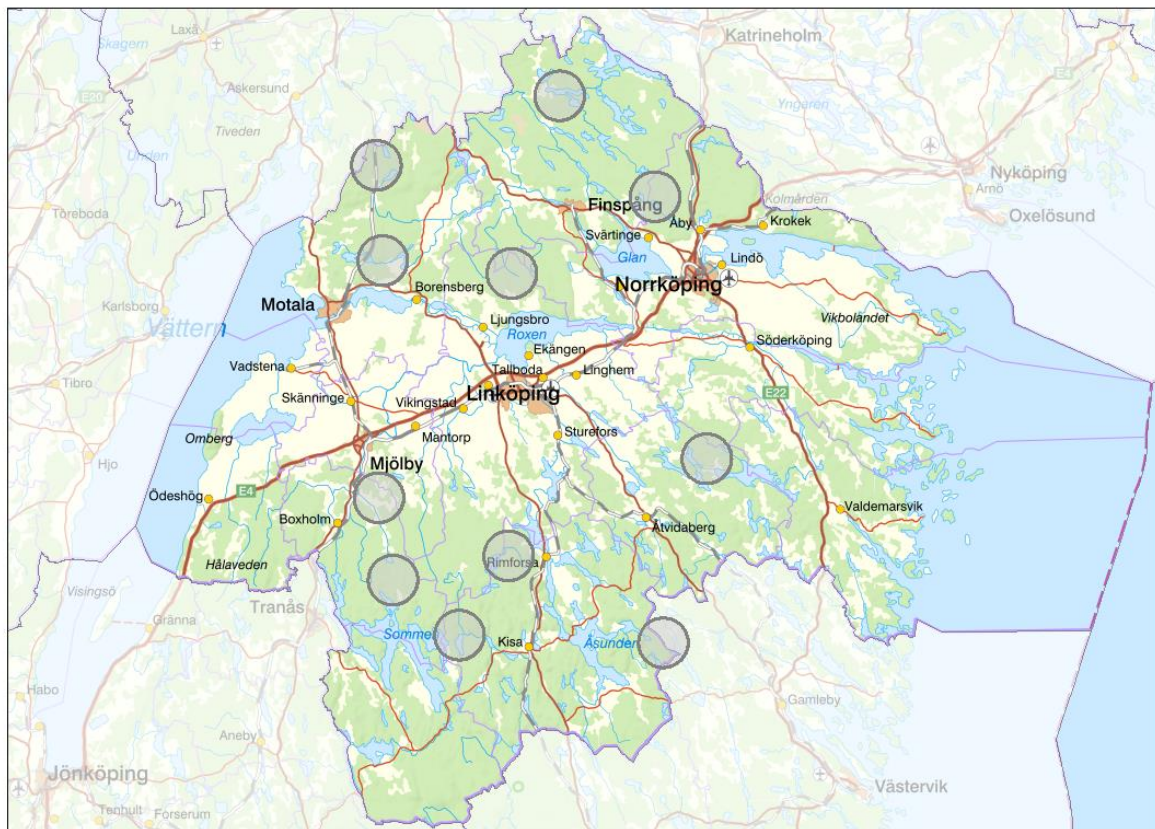
- Besluta om föreskrifter som rör rovdjur till exempel inventeringar och ersättning för skador som orsakats av vilt
- Fastställa miniminivåer för antalet rovdjur i varje rovdjursförvaltningsområde och län
- Fastställa inventeringsresultat
- Skriva nationella förvaltningsplaner för rovdjuren
- Delegera beslutsrätten till länsstyrelserna om att få fatta beslut om skydds jakt och licensjakt
- Följa länsstyrelsernas arbete på regional nivå
- Fördela medel till länsstyrelserna för bland annat rovdjursinventering, informationsinsatser och viltskador
- Ge vägledning och information
- Fördela medel till viltforskning

3. Rovdjur i Östergötlands län

3.1 Förekomst och utveckling

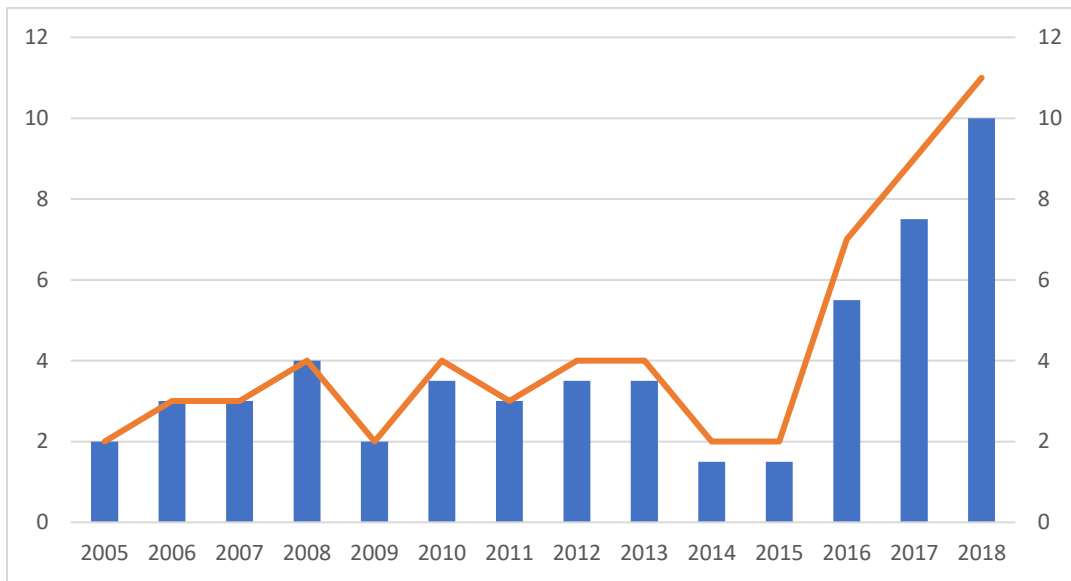
LODJUR

Lodjur förekommer i hela länet men i vissa områden är stammen tätare. Den tätare förekomsten hittas där föryngringarna finns. I övriga delar av länet finns lodjur som antingen har ett hemområde eller unga lodjur som inte har blivit stationära än. Lodjursföryngringarna som hittades vid den senaste inventeringen (2018/2019) visas i figur 5. Föryngringarna återkommer ungefär i samma områden år från år.

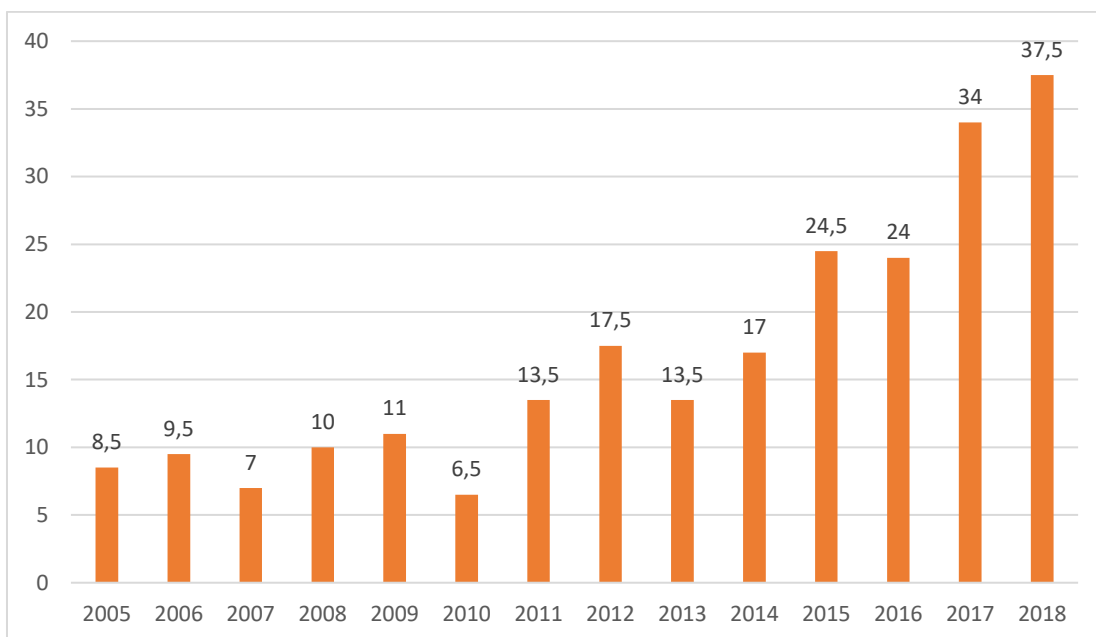

Figur 5. Lodjurföryngringarnas (under inventeringen 2018/2019) ungefärliga placeringar i länet.

Lodjursstammen i Östergötlands län har ökat sett de senaste tio åren, se figur 2. Även sett till hela det södra rovdjursförvaltningsområdet (figur 3) ses en tydlig ökning av antalet lodjursföryngringar (hona med unge eller ungar).

Figur 2. Antal lodjursföryngringar i genomsnitt (stapel) och antal lodjursföryngringar som länet berörs av, dvs även de föryngringar som delas med annat/andra län (linje).

Figur 3. Antal lodjursföryngringar inom det södra rovdjursförvaltningsområdet.

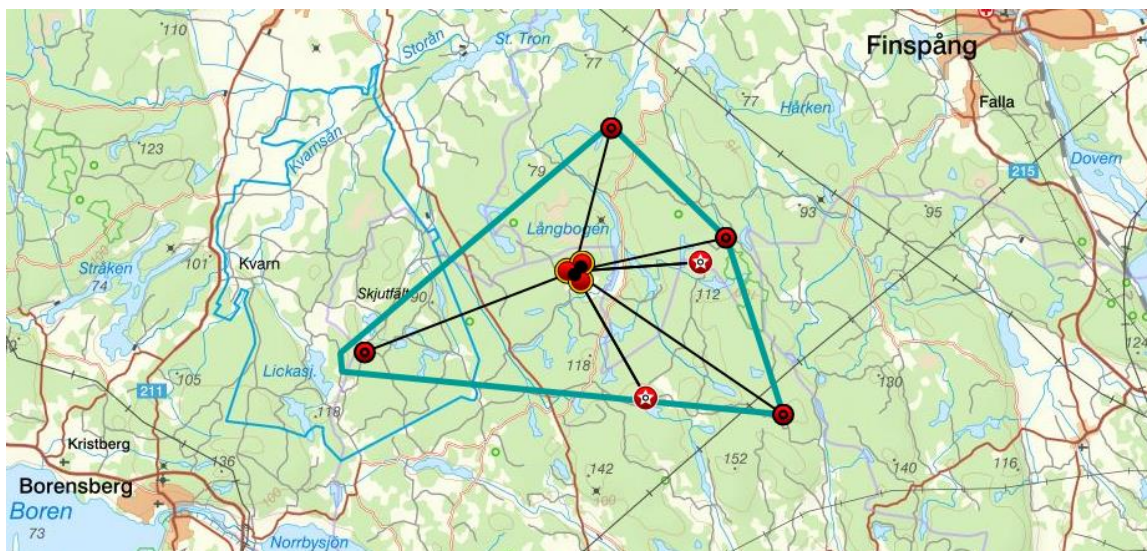
Under inventeringssäsongen 2018/2019 hittades tio föryngringar. En av dessa delades med Örebro län och en hittades i Kalmar län som delas med Östergötland dessa räknas därför som halva föryngringar. Nio låg helt inom länets gränser och det genomsnittliga resultatet blir därför 10 föryngringar under 2018/19. För att beräkna antalet lodjur i länet kan inventeringsresultatet multipliceras med en omräkningsfaktor. Omräkningsfaktorn i södra rovdjursförvaltningsområdet är 5,48.

KUNGSÖRN

I Östergötland förekommer kungsörn regelbundet, dock har ingen häckning med säkerhet kunnat konstateras.

VARG

Länet har sedan 2018 ett revirmarkerande vargpar, under inventeringssäsongen 2019/2020 har det genom DNA analys även konstaterats att flera valpar (för närvarande sju) har fötts i reviret. Reviret har fått namnet Långbogen efter en sjö i området. I länet förekommer också sporadiskt ensamma vargar som oftast är så kallade vandringsvargar. DNA från spillning, saliv eller hår som samlats in under inventeringssäsongen kan ge information om vargarnas födelserevir, kön och om individen klassas som genetisk värdefull.

Figur 6 Långbogenrevirets utbredning 2018/2019 - Hanen kommer från revir Rombohöjden 2 i Örebro och tiken från revir Julussa 9 i Norge.

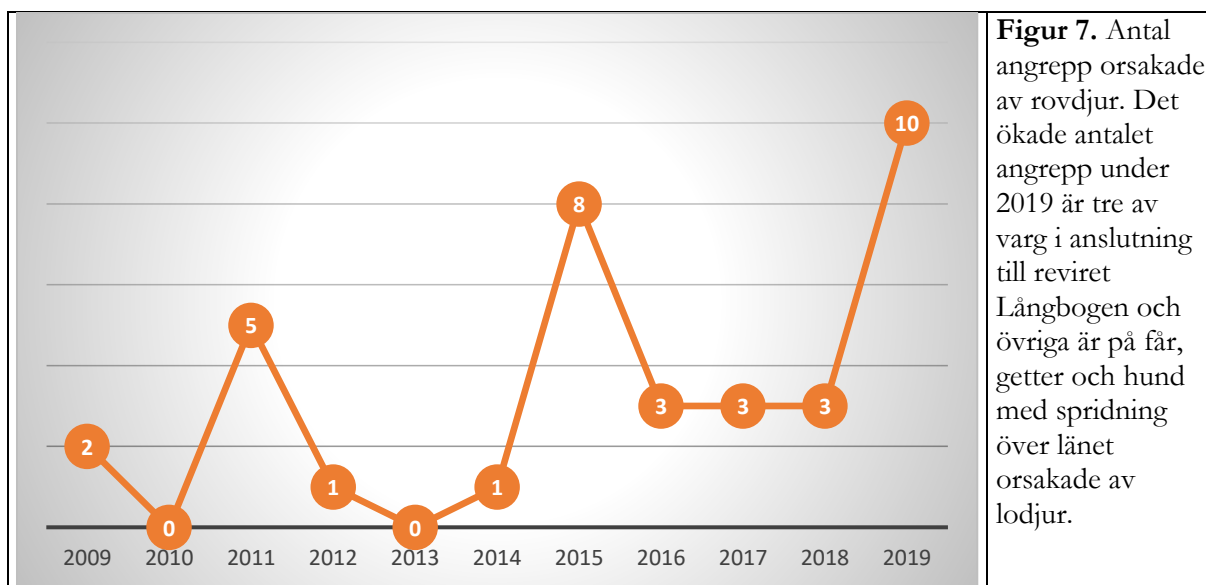
3.2 Rovdjur och tamdjur

Östergötlands län har en stor variation av naturtyper med höga naturvärden som kräver ett tamdjursbete för att bevaras. Ett långt kustland och med två skogsområden åtskilda av ett slättland som till största delen är uppodlad och med randområden bestående av betesmarker, hagmarker och ädellövskogar gör länet lite speciellt. Tillsammans bidrar därmed djurhållarna i länet till att värdena behålls genom att naturbetesmarker hålls öppna. I länet finns ca 40 500 får (varav hälften lamm) fördelat på 508 besättningar (2019). Merparten av fårbesättningarna är små (färre än 50 djur). Nötkreaturen i länet är ca 109 000 (varav ca en tredjedel är kalvar under 1 år) fördelat på ca 929 besättningar. (Statistik från SCB, Jordbruksstatistisk sammanställning 2019, se hänvisning bilaga 2.)

SKADOR PÅ TAMDJUR

Det går inte att se något mönster i hur många angrepp som inträffar i länet per år. Se figur 7 för de senaste årens statistik över antalet angrepp.

Antalet skador på tamdjur i länet har ökat under de senaste tio åren, men varierar stort mellan åren. Skador orsakade av lodjur är mer vanliga (81 % av angreppen) än skador orsakade av varg i länet (19 %). Angrepp av björn och kungsörn är mycket ovanligt. De flesta angreppen (86 %) är på får och getter, resterande är skador på hundar (11 %) ett par på nötdjur och hjort i hägn. Det har även rapporterats om misstanke att varg skrämte djur vilket kan få stora ekonomiska och djurhanteringsmässiga konsekvenser för tamdjursägare.

Det kan konstateras att antalet fårbesättningar och antalet får/lamm är relativt konstant år 2009 till 2019 medan antalet nötbесättningar och antalet nöt har minskat under samma tid i länet. Enligt Jordbruksstatistisk årsbok.

SKADOR PÅ HUND

Hundar har skadats av lodjur i samband med jakt.

FÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

För att minska risken för viltskador orsakade av stora rovdjur ska i första hand skadeförebyggande åtgärder vidtas. Bidrag till permanenta förebyggande åtgärder som rovdjursavvisande stängsel och boskapsvaktande hundar kan sökas hos Länsstyrelsen. Bidrag betalas ut antingen via Landsbygdsprogrammet eller via Länsstyrelsens viltskademedel som årligen tilldelas av Naturvårdsverket. För att skydda hundar mot angrepp av varg finns möjlighet att söka bidrag till skyddsväst. Ytterligare information om förebyggande åtgärder finns på Viltskadecenters hemsida www.slu.se/viltskadecenter

Mellan 2014 och 2018 betalades drygt 1,6 miljoner kronor ut till östgötska lantbrukare och andra markägare. Totalt beviljades utbetalningar på 26,5 miljoner kronor i Sverige, vilket gav 530 kilometer stängsel. Bidrag till rovdjursavvisande stängsel, på ej blocklagd mark, har även betalats ut från viltskadeanslaget.

4. Mål för rovdjursförvaltningen i Östergötlands län

Det nationella och övergripande målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. För att tydliggöra hur det övergripande målet ska uppnås har det delats upp i fyra delmål; att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus, minska skador orsakade av stora rovdjur, öka förtroendet för förvaltningen, samt motverka den illegala jakten. Nedan presenteras den regionala tillämpningen av dessa delmål.

4.1 Delmål 1, Uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus

Rovdjursförvaltningen i Östergötlands län ska bidra till att gynnsam bevarandestatus upprätthålls i länet och landet för de rovdjursarter som förekommer i länet (lodjur, kungsörn och varg).

Naturvårdsverket har inte beslutat om någon miniminivå för varg i Östergötland eftersom miniminivån anger antal föryngringar. När miniminivån fastställdes av Naturvårdsverket i beslut 2019-05-09 hade Östergötland ännu ingen vargföryngring i länet. Viltförvaltningsdelegationen har vid begäran 2014 från Naturvårdsverket om förslag på miniminivå för varg, enligt protokoll 2014-05-14, godkänt miniminivå på 0,5 vargföryngringar. Nu när en vargföryngring har konstaterats i länet kommer Länsstyrelsen att se över möjligheten att ange en förvaltningsnivå under året.

Lodjur är den enda rovdjursarten i Östergötlands län som har en fastlagd miniminivå och som bör och kan ha ett förvaltningsmål. Miniminivån för lodjur i Östergötlands län är 4,5 årliga föryngringar. När miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet är uppnått kan Naturvårdsverket delegera rätten att fatta beslut om licensjakt till länsstyrelserna inom förvaltningsområdet (se bilaga 2). Enligt de regionala riktlinjerna för rovdjursförvaltning kan licensjakt efter lodjur beslutas först efter att förvaltningsmålet har nåtts för att inte riskera att underskrida miniminivån. Inför ett beslut måste en sammanvägning göras av den aktuella kunskapen om antal lodjur i länet, känd dödlighet, det aktuella viltskadeläget, påverkan på annat vilt med mera. Östergötlands län har många angränsande län att ta hänsyn till i beslut om licensjakt där förekomst och möjlighet till jakt beaktas.

Positiva effekter av rovdjur som kan nämnas är att de kan gynna mindre djur och fåglar med de kadaver som de lämnar efter sig. Minska antalet stora växtätare vilket kan leda till minskat antal trafikolyckor, minskande betesskador på skog och jordbruksgrödor och bidra till en ökande rovdjursturism.

POPULATIONSMÅL

- Miniminivå: 4,5 årliga lodjursföryngringar
- Förvaltningsmål: 7 årliga lodjursföryngringar

UPPFÖLJNING

- Målet följs upp årligen genom inventering av antalet lodjursföryngringar, antal djur som fålls vid eventuell jakt och döda djur som hittas, till exempel trafikdödade djur.

Sedan 2018 har länet ett revirmarkenade vargpar i länets norra del, och nu har det också konstaterats valpar i reviret. Länet har ingen fastlagd miniminivå för varg. Länsstyrelsen har, efter att Naturvårdsverket har delegerat beslutanderätten till länsstyrelserna, möjlighet att bevilja skyddsjakt på varg. Inför ett beslut måste en samlad bedömning göras (se vidare under skyddsjakt.)

UPPFÖLJNING

- Målet följs upp årligen genom inventering av antalet vargar, antal föryngringar och döda djur som hittas, till exempel trafikdödade djur.

4.2 Delmål 2, Minskade skador

Skador på tamdjur ska inte vara så omfattande att tamdjurshållning påtagligt försvåras eller omöjliggörs.

Det ska samtidigt nämnas att Länsstyrelsen ska sammanväga många mål inom sitt regionala område och har i sitt regleringsbrev uppdrag att uppnå mål för en sammanhållen landsbygds- politik.

De negativa effekterna av rovdjuren är att tamdjurshållningen försvåras inte bara genom att angrepp på tamdjur kan förekomma utan också den oro det skapar för djurhållare. Rovdjuren, i första hand vargen förändrar till viss del levnadsvillkoren för boende inom befintligt vargrevir. Rapporter har inkommit om allmänhetens oro för varg så att man inte längre nyttjar naturen för rekreation. Jägare som inte vågar släppa sina jakthundar i vargrevir kan minska jakttrycket på klövviltet vilket kan få negativa effekter med ökande skador på skog och grödor samt ett ökande antal trafikolyckor som följd.

MÅL FÖR VILTSKADOR

- Antalet viltskador varierar över tid, men målet är att det i genomsnitt inte nämnvärt ska öka i förhållande till rovdjursförekomst.
- Länsstyrelsen ska uppmuntra och stödja fortsatt stort användande av skadeförebyggande åtgärder.

UPPFÖLJNING

- Uppföljning ska göras årligen av antalet skador på tamdjur och trenden för antal angrepp/år över tid. En sammanställning görs vid planperiodens slut.
- Uppföljning ska ske av antal bidrag till rovdjursavvisande stängsel.

4.3 Delmål 3, Ökat förtroende för förvaltningen

Länsstyrelsen ska arbeta för en samexistens mellan människor och rovdjur. För att det ska fungera krävs att människor känner förtroende för rovdjursförvaltningen. Öppenhet, tydlighet och förutsägbarhet från förvaltande myndigheter ökar förtroendet för myndigheternas arbete.

MÅL FÖR ATT ÖKA FÖRTROENDET FÖR FÖRVALTNINGEN

- Invånarna i Östergötlands län har förtroende för hur rovdjur förvaltas i länet och att länsstyrelsen förmedlar saklig och korrekt information om rovdjur.
- Länsstyrelsen ska följa Naturvårdsverkets riktlinjer och de regionala riktlinjer som tagits fram inom det södra rovdjursförvaltningsområdet för att öka tydlighet och förutsägbarhet.
- Det ska finnas en aktuell plan för hur länsstyrelsen på bästa sätt informerar och kommunicerar kring rovdjur.

UPPFÖLJNING

- Undersökningar av attityder till rovdjur och förvaltande myndigheter görs regelbundet nationellt, och i dessa resultat kan utvecklingen av attityder och förtroende för rovdjursförvaltningen följas i stort.
- Regionalt bör specifika informations- och kommunikationsinsatser följas upp för att bedöma om de leder till ökat förtroende för rovdjursförvaltningen.

4.4 Delmål 4, Ingen illegal jakt

Illegal jakt kan lokalt påverka populationsutvecklingen och även artens möjligheter till spridning. Målet är att illegal jakt inte ska förekomma i länet och Länsstyrelsen ska förebygga eventuell illegal jakt genom samarbete med Polismyndigheten och jägarorganisationerna.

MÅL FÖR ARBETE MOT ILLEGAL JAKT OCH STÖRNING

- Att illegal jakt på rovdjur inte förekommer.
- Medveten störning av kungsörn under häckningsperioden ska inte förekomma.

UPPFÖLJNING

- Uppföljning bör ske årligen av antal anmälda brott till polismyndigheten och påbörjade utredningar samt trender över tid.

5. Åtgärder för att nå målen

5.1 Inventering (delmål 1)

En grundläggande förutsättning för en bra förvaltning är kunskap om de befintliga populationerna. Inventeringarna utgör underlag för bedömning om arternas status i förhållande till miniminivåer, förvaltningsmål och gynnsam bevarandestatus. Länsstyrelsen har, enligt förordning om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn (2009:1263) ansvaret för inventeringar av rovdjur i länet. Varje år inventeras lodjur och kungsörn med avseende på föryngringar respektive häckningar och revir. Varg inventeras genom att observationer som kommer till länsstyrelsens kännedom följs upp och dokumenteras enligt fastlagda instruktioner om möjligt. Vid revirmarkerande eller familjegrupp av varg som förekommer i länet kan riktade insatser göras för att dokumentera antal och eventuell föryngring. Observationer av andra rovdjur (björn och järv) dokumenteras i fält om möjligt.

Mer detaljerad information om hur rovdjursinventering går till hittas i Naturvårdsverkets faktablad och inventeringsinstruktioner, hänvisning se bilaga 2.

LODJUR

Lodjur inventeras varje år under perioden 1 oktober till 28(29) februari. Inventeringen syftar till att hitta lodjurshonor med ungar, det vill säga föryngring av lodjur. En lodjursföryngring håller sig inom ett visst geografiskt område och alla observationer inom en given radie under en viss tid räknas till samma familjegrupp.

Inventeringen genomförs genom snöspårning eller med hjälp av viltkameror på lämpliga platser. Allmänhetens observationer av lodjur via spår, synobservationer eller bilder är mycket viktiga i inventeringen. Inventeringen av lodjur utförs av en inventeringsansvarig och förordnad fältpersonal.

VARG

Varg inventeras varje år under perioden 1 oktober till 31 mars. Inventeringen syftar till att hitta föryngringar, revirmarkerande par och övriga enstaka vargar. Spillning ska också samlas in för att ett eventuellt revirets storlek ska kunna fastställas. I övrigt genomförs inventeringen av varg på samma sätt som inventeringen av lodjur.

KUNGSÖRN

Kungsörn inventeras på vårvinter och sommar. Inventeringen går ut på att hitta besatta revir och lyckade häckningar, det vill säga bevis för att örnar bildat par och revir och om de fått ungar (lyckad häckning). Under vårvintern inventeras kungsörnar som bildat par. Inventeringen följs upp under sommaren för att kontrollera eventuell häckning och resultat. Kungsörn inventeras med hjälp av en inventeringssamordnare och ornitologer i länet.

Skandobs

Allmänheten och jägarna kan varit behjälpliga med inventeringen genom att rapportera in olika observationer till Länsstyrelsen vida www.skandobs.se

5.2 Licensjakt och skydds jakt (delmål 2 och 3)

Varg, lodjur och flera andra arter är strikt skyddade enligt art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter). Undantag från det strikta skyddet kan endast medges av skäl som finns angivna i 23 a respektive 23 c §§ jaktförordningen.

Länsstyrelserna inom det södra rovdjursförvaltningsområdet har gemensamma riktlinjer för rovdjursförvaltning där förutsättningar för bland annat licensjakt och skydds jakt beskrivs, se bilaga 3.

LICENSJAKT

Licensjakt är ett viktigt verktyg för förvaltningen och innebär att begränsad jakt i vissa fall kan tillåtas enligt 23 c § jaktförordningen. Syftet med licensjakten kan bland annat vara att minska koncentrationen av en rovdjursart i ett område för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna för tamdjurshållning. Naturvårdsverket får besluta om licensjakt och länsstyrelserna får fatta beslut om sådan jakt efter delegation. Licensjakt kan bara beslutas om det inte finns någon annan lämplig lösning på det problem man vill lösa med jakten och under förutsättning att licensjakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste ske under strikt kontrollerade former och i begränsad mängd.

I Östergötlands län är lodjur den enda rovdjursarten där licensjakt har delegerats till Länsstyrelsen, delegationen gäller till och med den 15 april 2022. För att Naturvårdsverket ska kunna delegera rätten till Länsstyrelsen att besluta om licensjakt ska miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområde ha uppnåtts (27 årliga lodjursföryngringar). För att jakt ska bli aktuell inom Östergötlands län ska lodjursstammen överstiga beslutat förvaltningsmål (för närvarande 7 årliga föryngringar).

SKYDDSJAKT

Länsstyrelsen kan fatta beslut om skyddsjakt i enlighet med förutsättningarna i § 23 a Jaktförordningen. Där framgår att beslut om skyddsjakt bland annat får fattas i syfte att förhindra allvarlig skada, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning på problemet och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Vid prövning av skyddsjakt gör Länsstyrelsen en samlad bedömning i varje enskilt fall utifrån eventuella skadors och olägenheter omfattning och under hur lång tidsperiod dessa har skett. Bedömningen beaktar om skadeförebyggande åtgärder vidtagits, vilka möjligheter till förebyggande av skada och olägenhet som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skyddsjakt. Vidare bedömer Länsstyrelsen om det går att identifiera en individ som är speciellt skadegörande eller orsakar allvarliga olägenheter.

Naturvårdsverket har med stöd av 24 a § jaktförordningen (1987:905), beslutat att överlämna rätten att besluta om skyddsjakt efter lodjur och varg till samtliga länsstyrelser i Sverige utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Delegationen att besluta om skyddsjakt gäller till och med 30 juni 2023.

Mer detaljerad information om vad som gäller vid skyddsjakt finns i Naturvårdsverkets skrift ”Riktlinjer för beslut om skyddsjakt”, hänvisning se bilaga 2.

SKYDDSJAKT ENLIGT 28 § JAKTFÖRORDNINGEN

Enligt 28 § jaktförordningen får en enskild person i en akut situation döda björn, varg, järv eller lodjur om denne bedömer att det krävs för att skydda egna eller andras tamdjur. Rovdjuret får dock bara dödas om angrepp inte kan förhindras genom skrämsel eller annan lämplig metod. Sådana händelser ska anmälas till Länsstyrelsen som därefter genomför en besiktning av händelsen.

5.3 Hänsyn till kungsörn vid prövning (delmål 1)

Anläggningar och avverkningar som görs i områden där det finns kungsörn kan få stora negativa konsekvenser för örnarnas möjlighet att lyckas med sin häckning och i förlängningen för örnarnas bevarandestatus. I fall där någon söker tillstånd till att göra en åtgärd som kan påverka en känd kungsörnhäckning måste den myndighet som handlägger ärendet ta hänsyn till örnarna i prövningen. Det är viktigt att de kunskaper om örnarnas antal och utbredning som kommer fram i inventeringen tillgängliggörs inom länsstyrelsen och mellan myndigheter så att de kan utgöra underlag för bedömning i denna typ av ärenden.

5.4 Viltskador och förebyggande åtgärder (delmål 2 och 3)

Antalet viltskador begränsas genom att genomföra ändamålsenliga och effektiva akutåtgärder, ge bidrag till permanenta förebyggande åtgärder samt ökad kompetens kring viltskador bland djurägare med flera. Som en sista utväg kan skydds jakt övervägas. Konsekvenserna av viltskador för djurägare minimeras genom snabb besiktning, tillhandahållande av akutåtgärder, snabb handläggning avseende ersättning och eventuell skydds jakt.

BESIKTNING AV SKADOR

Alla skador som misstänks vara orsakade av stora rovdjur bör anmälas till Länsstyrelsen. Därigenom kan de bli besiktade av Länsstyrelsens besiktningspersoner. Besiktningspersonerna är förordnade av Länsstyrelsen och utbildade av Viltskadecenter. I besiktningspersonalens uppdrag ingår även att ge rådgivning och hjälp med insatser för att minska risken för upprepade angrepp. Länsstyrelsen har beredskap att vidta akuta åtgärder efter ett angrepp genom att låna ut material som syftar till att minska risken för ytterligare angrepp på samma gård. Det kan till exempel vara lapptyg, elnät, eller ljud- och ljusskrämmor.

BIDRAG TILL SKADEFÖREBYGGANDE ÅTGÄRDER

Länsstyrelsen kan ge ekonomiskt bidrag till skadeförebyggande åtgärder som har dokumenterad skadeförebyggande effekt. I Östergötlands län har det framförallt handlat om att ge bidrag för uppsättning av rovdjursavvisande stängsel och för röjning under befintliga rovdjursavvisande stängsel. Länsstyrelsen följer de rekommendationer som Viltskadecenter vid SLU tar fram. Bidrag betalas ut genom Landsbygdsprogrammet och/eller genom viltskadeanslaget.

SMS-TJÄNST FÖR ROVDJURSINFORMATION

Länsstyrelsens SMS-tjänst Rovdjursalert används för att snabbt få ut information om aktuella rovdjursangrepp till tamdjursägare i närområdet. SMS skickas till registrerade användare när ett rovdjursangrepp har konstaterats vid besiktning. Tjänsten är gratis för djurägare och anmälan till tjänsten görs på Länsstyrelsens webb, www.lansstyrelsen.se/ostergotland.

ERSÄTTNING VID ROVDJURSANGREPP

Djurägare som drabbats av rovdjursskador har efter att en besiktning genomförts möjlighet att söka ekonomisk kompensation via Länsstyrelsen. Vilken typ av ersättning en sökande kan få regleras i Naturvårdsverkets föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador. Ersättningens belopp utgår från de rekommendationer som Viltskadecenter vid Sveriges Lantbruksuniversitet tar fram. Viltskadecenters rekommendationer hittas via länk i bilaga 2.

HANTERING AV ROVDJUR NÄRA MÄNNISKOR OCH BEBYGGELSE

Viltskadecenter har utarbetat rekommendationer för hantering av situationer med vargar nära bostadshus eller människor. Länsstyrelsen ska arbeta utifrån dessa rekommendationer med dokumentation, information och eventuella åtgärder. Viltskadecenters rekommendationer hittas via länk i bilaga 2.

5.5 Information och kommunikation (delmål 3)

Förekomsten av rovdjur väcker ofta starka känslor och behovet av saklig information är stort. Länsstyrelsen ska vara en källa till aktuell och saklig information om rovdjur till tamdjursägare, jägare, skolor och övrig allmänhet. Informationen ska vara uppdaterad och lättillgänglig.

Länsstyrelsens besiktningsmän och övrig fältpersonal är viktiga resurspersoner för insamling och spridning av information ute i länet i samband med sina besök hos djurägarna och i möten med markägare, djurhållare, jägare och allmänhet.

Viltförvaltningsdelegationens ledamöter har ett ansvar att förmedla saklig information i sina roller som företrädare för näringar, politik och olika intressen. Det är därför viktigt att alla förvaltningsbeslut rörande rovdjur som fattas av länsstyrelsen och andra förvaltande myndigheter når delegationens medlemmar.

En plan för kommunikation kring rovdjur finns för det södra rovdjursförvaltningsområdet som uppdateras vid behov.

Frågan om våra rovdjursstammar är föremål för olika åsikter vilket kan leda till olika typer och grader av konflikter. I sällsynta fall kan konflikterna utmyнна i hot och förföljelse. Vilket kan minska viljan att rapportera in observationer eller andra omständigheter gällande rovdjuren till Länsstyrelsen. I databasen www.skandobs.se kan den som lägger in en rapport välja att kontaktuppgifter inte ska synas för någon annan än Länsstyrelsen.

5.6 Arbete mot illegal jakt (delmål 4)

Länsstyrelsen har ett ansvar att förebygga jaktbrott genom samarbete med Polis -och Åklagarmyndighet. Samarbetet behöver stärkas för att hitta vägar att förhindra eventuell illegal jakt i länet. Naturvårdsverket samordnar en nationell samverkansgrupp mot illegal jakt på stora rovdjur bestående av representanter för Länsstyrelser, Polismyndighet och Åklagarmyndighet.

Ett grundläggande sätt att motverka illegal jakt kan vara att rovdjursförvaltningen i sin helhet är förutsägbar, tydlig och adaptiv samt upplevs som legitim.

Bilaga 1: Lagar och regler i rovdjursförvaltningen

Förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn och Naturvårdsverkets tillhörande föreskrifter (NFS 2010:1, till viss del ändrade NFS 2014:22)

Utgör ramverket för rovdjursförvaltningen och reglerar:

- Uppdelning av landet i rovdjursförvaltningsområden
- att varje förvaltningsområde ska ha ett samverkansråd
- processen för att fastställa miniminivåer för de olika rovdjuren
- att Länsstyrelsen ska skriva en rovdjursförvaltningsplan
- att Länsstyrelsen ska inventera rovdjuren i länet varje år
- att Naturvårdsverket granskar och fastställer resultatet av inventeringen

Förordningen: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091263-om-forvaltning-av-bjorn_sfs-2009-1263

Föreskrifterna: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2010/nfs-2010-1k.pdf>

Förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer

Reglerar viltförvaltningsdelegationens arbete och hur den ska vara sammansatt. Specifikt för rovdjursförvaltning står det också i förordningen att viltförvaltningsdelegationen ska

- besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltning, licensjakt och skydds jakt i länet
- pröva för godkännande det förslag till miniminivåer för rovdjur som länsstyrelsen ska lämna till samverkansrådet
- pröva för godkännande den rovdjursförvaltningsplan som länsstyrelsen tar fram

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20091474-om_sfs-2009-1474

Jaktförordningen (1987:905)

Reglerar licensjakt och skydds jakt på rovdjur samt skydds jakt på enskilda initiativ.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/jaktforordning-1987905_sfs-1987-905

Viltskadeförordning (2001:724) och Naturvårdsverkets tillhörande föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador (NFS 2018:5)

Reglerar ekonomisk ersättning till tamdjursägare för rovdjursskadade tamdjur och bidrag till skadeförebyggande åtgärder.

Förordningen: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/viltskadeforordning-2001724_sfs-2001-724

Föreskrifterna: <http://www.naturvardsverket.se/Documents/foreskrifter/nfs2018/nfs-2018-5-k.pdf>

Rovdjurspropositionen (prop. 2012/13:191) ”En hållbar rovdjurspolitik”

Beskriver inriktningen för den svenska rovdjurspolitiken.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2013/09/prop.-201213191/>

EU:s naturvårdsdirektiv

Direktiven listar arter och naturtyper som anses skyddsvärda i ett europeiskt perspektiv och som ska bevaras långsiktigt.

Art och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:01992L0043-20070101>

Fågeldirektivet (Europaparlamentet och rådets direktiv 09/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar) [https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147)

[content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147)

Bilaga 2: Dokument och länkar

Beslut om miniminivåer

Miniminivåer: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningaer/Vilt/Miniminivaer-rovdjursart-pa-regional-niva/>

Nationella förvaltningsplaner

Nationell förvaltningsplan för lodjur – Förvaltningsperioden 2014–2021, Naturvårdsverket 2014 reviderad 2016. ISBN 978-91-620-8760-9 <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8700/978-91-620-8760-9/>

Nationell förvaltningsplan för varg – Förvaltningsperioden 2014 - 2021, Naturvårdsverket 2014, reviderad 2016. ISBN 978-91-620-8758-6 <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8700/978-91-620-8758-6/>

Nationell förvaltningsplan för kungsörn- Förvaltningsperioden 2013-2017, Naturvårdsverket 2013. ISBN 978-91-620-8649-7 <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8600/978-91-620-8649-7/>

Fastställda instruktioner för rovdjursinventering

<https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningaer/Vilt/Inventeringsmetodik-for-stora-rovdjur/>

Naturvårdsverkets vägledning om översyn av miniminivåer för björn, varg, järv och lodjur

Beskriver ingående hur processen för översyn av miniminivåer går till

<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6829-5.pdf?pid=22379>

Naturvårdsverkets riktlinjer om skydds jakt

<https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6500/978-91-620-6568-3/>

Statistik över antal lantbruksdjur

Jordbruksverket, Statistik lantbrukets djur

<http://www.jordbruksverket.se/statistik/statistikomr/lantbruketsdjur.4.67e843d911ff9f551db80003448.html>

Viltskadecenters rekommendationer

Viltskadecenter är rådgivare till både myndigheter, intresseorganisationer, enskilda lantbrukare och andra som berörs av rovdjur. De tar fram rekommendationer för förebyggande åtgärder och ersättningsnivåer.

<https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/stod-i-viltforvaltningen/vsc-rekommendationer/>

De tar också fram rekommendationer för hantering av rovdjur nära människor och bebyggelse

https://pub.epsilon.slu.se/14105/1/frank_j_170328.pdf

Bilaga 3 Riktlinjer för rovdjursförvaltning

Riktlinjer för rovdjursförvaltning i södra rovdjursförvaltningsområdet

Godkänd av Viltförvaltningsdelegationen 2018-10-30

Bakgrund och syfte

Enligt förordningen (SFS 2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn ska förvaltningen syfta till att djur av dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt som främjar samexistensen mellan människor och dessa arter samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas.

Samverkansråden ska med beaktande av de regionala rovdjursförvaltningsplanerna och de fastställda miniminivåerna utforma långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i rovdjursförvaltningsområdet.

Rovdjurspolitikens inriktning är att rovdjuren ska ha gynnsam bevarandestatus enligt EU:s art- och habitatdirektiv, men också att koncentrationen av rovdjur ska minska där den är som tätast. Det innebär att socioekonomisk hänsyn ska tas och att tamdjurshållning inte påtagligt försvåras. Rovdjuren ska samtidigt tillåtas att sprida sig i sitt naturliga utbredningsområde. I områden med renskötsel, fåbodbruk, intensiv fårskötsel samt skärgårdar ska de begränsas till områden där de gör minst skada. De övergripande riktlinjerna ska därmed ligga i linje med denna målsättning.

Förvaltningen av stora rovdjur ska vara adaptiv och ekosystembaserad, vilket förutsätter att förvaltningsbeslut fattas med bästa tillgängliga kunskapsunderlag och följs upp för att hela tiden förbättra kunskapsunderlaget.

Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra på vilket sätt samverkan sker för att efterfölja lagstiftningen och uppnå rovdjurspolitikens mål inom ramen för det södra rovdjursförvaltningsområdet.

Länsstyrelserna i det södra rovdjursförvaltningsområdet har delvis gemensamt och i samarbete med forskare från Viltskadecenter, SLU, tagit fram riktlinjerna. Dokumentet kan revideras vid behov.

Södra rovdjursförvaltningsområdet

I det södra rovdjursförvaltningsområdet ingår Östergötlands, Södermanlands, Kalmar, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Skåne, Hallands och Gotlands län. Det finns stora skillnader mellan dessa län, men också viktiga likheter som skiljer det södra rovdjursförvaltningsområdet från det mellersta och norra förvaltningsområdena. Biologiskt sett finns det bra förutsättningar för rovdjur inom det södra förvaltningsområdet, med god bytestillgång och lämpliga habitat. Det som påverkar förutsättningarna negativt, och därmed utgör viktiga faktorer att ta hänsyn till i rovdjursförvaltningen, är att förvaltningsområdet generellt karaktäriseras av fler fårbesättningar på mindre yta, högre befolknings- och vägnätstäthet och mindre fastigheter jämfört med de två andra rovdjursförvaltningsområdena. En annan viktig skiljelinje mellan de tre rovdjursförvaltningsområdena är att det södra har en kortare historik med rovdjursförekomst och skadeförebyggande arbete (främst rovdjursavvisande stängsel) än framförallt det mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Samverkansrådets roll

Enligt propositionen En hållbar rovdjurspolitik (Prop. 2012/13:191) är samverkansrådets huvudsakliga roll att skapa samverkan mellan länen inom ett förvaltningsområde.

Samverkansrådet har enligt propositionen ingen beslutsfattande roll. Det är ett forum för samarbete och diskussion mellan länsstyrelserna inom förvaltningsområdet. Beslut inom den regionala rovdjursförvaltningen fattas av respektive länsstyrelse. Överenskommelser i samverkansrådet om hur en fråga bör hanteras, borgar för att de beslut som respektive länsstyrelse fattar ligger i linje med förvaltningsrådets gemensamma mål för rovdjursförvaltningen.

Enligt förordning SFS 2009:1263 ska samverkansråden med beaktande av länens rovdjursförvaltningsplaner och de fastställda miniminivåerna utforma långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i rovdjursförvaltningsområdet. De övergripande riktlinjerna ska ta utgångspunkt i de regionala förvaltningsplanerna och bör därför inte stå i strid med dessa eller de övergripande riktlinjer som länens viltförvaltningsdelegationer har beslutat. Samverkansrådet kan dock samordna arbetet med dessa riktlinjer inom förvaltningsområdet så långt det är möjligt. Det bör även vara möjligt för samverkansrådet att föreslå lösningar på uppkomna problem eller behov som identifierats.

Ordförandeskap och mötesplan

Samverkansrådet ska sammanträda vid minst två tillfällen per år. Varje länsstyrelse svarar under två års tid för ordförandeskapet i samverkansrådet. Ordförandeskapet alternerar i den ordning som samverkansrådet beslutar. Samverkansrådets beslut ska tas i samförstånd.

Samverkansrådets möten samordnas i tid med landshövdingemöten, och bokas för ett år i taget. En mötesplan för varje år ska presenteras (framtagen av rovdjurshandläggarna i södra rovdjursförvaltningsområdet) där samverkansrådets, och så långt det är möjligt även Viltförvaltningsdelegationernas mötesdatum samordnas.

Viltförvaltningsdelegationernas roll

Enligt förordningen (SFS 2009:1474) är en viltförvaltningsdelegation ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltningen inom länet. Propositionen anger att viltförvaltningsdelegationens roll ytterligare bör stärkas inom viltförvaltningen. Viltförvaltningsdelegationerna ska bland annat besluta om länets övergripande riktlinjer för bland annat skydds- och licensjakt och för bidrag och ersättningar enligt Viltskadeförordningen (2001:724).

Viltförvaltningsdelegationerna ska pröva frågor om godkännande av förslag till miniminivåer för rovdjuren i länet. Förslagen ska sedan överlämnas till samverkansrådet. Förslag till regionala förvaltningsplaner prövas också av viltförvaltningsdelegationen.

Beslut om tilldelning (antal djur som får fällas) vid licensjakt är ett enskilt ärende och inte något som är övergripande riktlinjer där viltförvaltningsdelegationen ska fatta beslut. Däremot bör viltförvaltningsdelegationen besluta vilken utveckling man vill att rovdjursstammarna ska ha. Inom ramen för den regionala förvaltningsplanen ska viltförvaltningsdelegationen också pröva frågan om godkännande av förvaltningsmål som överensstämmer med de övergripande riktlinjerna.

Varje länsstyrelse ansvarar för att tydliggöra för sin viltförvaltningsdelegation inom vilka ramar de kan föreslå regionala anpassningar.

Samordning av de regionala förvaltningsplanerna

Varje Länsstyrelse bär ett ansvar för den nationella politiken och för att de regionala förvaltningsplanerna ligger i linje med den nationella förvaltningen. Detta utgör grunden för att förvaltningen ska kunna genomföras på ett rättssäkert och långsiktigt sätt. Förvaltningsplaner bör vara de centrala och regionala verktygen för den praktiska förvaltningen av rovdjuren och därmed också de adaptiva verktygen för att nå det övergripande och långsiktiga målet att rovdjuren i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Förvaltningsplaner bör stödja sig på bästa tillgängliga kunskap i form av vetenskapliga fakta och beräkningar i första hand, och välgrundade bedömningar i andra hand. I enlighet med principerna för adaptiv förvaltning så bör kunskapsunderlaget uppdateras löpande.

Regionala förvaltningsplaner bör enligt rovdjurspropositionen inkludera bedömningar av om det finns områden inom länet som är särskilt sårbara för förekomst av rovdjur.

De regionala förvaltningsplanerna bör så långt det är möjligt ha en gemensam struktur, så att de blir jämförbara mellan olika län, detta underlättar samverkansrådets arbete med att synkronisera förvaltningen och tydliggöra på vilket sätt man avser att uppnå rovdjurspolitikens målsättningar och upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

En sammanställning av de regionala förvaltningsplanerna bör göras för att skapa överblick över förvaltningen inom förvaltningsområdet.

Förslag till miniminivåer

Enligt SFS 2009:1263 ska Länsstyrelsen till samverkansrådet lämna förslag till det minsta antal föryngringar per år som förvaltningen ska syfta till att upprätthålla (miniminivå) för förekomsten av björn, varg, järv och lo i länet.

Samverkansrådet ska med utgångspunkt i länsstyrelsernas förslag enligt första stycket till Naturvårdsverket lämna förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i rovdjursförvaltningsområdet och i vart och ett av de län som ingår i området. Förordning (2013:1096).

Samverkansrådets arbete innebär i första hand att samordna ett gemensamt förslag till Naturvårdsverket på nivåer och inriktning för förekomst av stora rovdjur i förvaltningsområdet och de ingående länen var för sig. Därefter beslutar Naturvårdsverket om nivåer och inriktning. Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Naturvårdsverket fastställer riktlinjer och tidsplan för revidering av miniminivåerna efter samråd med samverkansråden.

Gemensamma principer för utformning av förvaltningsmål

Förvaltningsmål anger det antal föryngringar eller familjegrupper som förvaltningen på länsnivå har som ambition att sträva mot. Förvaltningsmål bör utformas så att de tar hänsyn till populationsdynamik och interaktionen mellan rovdjuren och bytesdjur, förväntad tillväxt, risk för viltskador på tamdjur, samt hur stort utrymme för licensjakt som önskas på den aktuella arten inom länet. Förvaltningsmålen bör vara en del av en förvaltningsplan som tar sin utgångspunkt i ekosystemansatsen och har ett lärande och adaptivt förhållningssätt. En rimlig marginal mot miniminivåerna bör vara att varje län sakligt kan argumentera för att deras miniminivå inte riskerar att underskridas med rådande förvaltning.

Förvaltningsmål bör kopplas till en tidsplan under vilken målet ska uppnås, t ex innevarande planperiod.

Regionala förvaltningsmål som riskerar att påverka den aktuella artens populationsutveckling i hela förvaltningsområdet bör tas upp till diskussion i samverkansrådet.

Samordning av licensjakt

Enligt § 24 a jaktförordningen (1987:905) får Naturvårdsverket överlämna rätten till länsstyrelserna inom ett rovdjursförvaltningsområde att besluta om licensjakt för björn, varg, järv och lo, under förutsättning att antalet föryngringar för arten inom hela rovdjursförvaltningsområdet överstiger den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån. Naturvårdsverket kan återta den delegerade beslutsrätten om länsstyrelserna i förvaltningsområdet inte följer villkoren i delegeringsbeslutet.

Riksdagen beslutade den 10 december 2013 om En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191). Där uttalas bland annat följande: *Om miniminivåerna uppnås för rovdjursförvaltningsområdet som helhet, men inte för vissa län inom området, är förhållandet oundvikligen sådant att miniminivåerna i minst ett annat län kommer att överskridas.* I de län, där fastställda miniminivåer och förvaltningsmål överskrids, är det särskilt viktigt att ge utrymme för en adaptiv ekosystembaserad förvaltning där hänsyn kan tas till bland annat vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer.

Det är viktigt att det regionala ansvaret för förvaltningen av stora rovdjur samordnas på en högre nivå än länsnivå, bland annat eftersom rovdjurens hemområden och revir inte sällan är länsöverskridande och därför att en sådan förvaltning ger en bättre helhetssyn.

Ett enskilt läns beslut om tilldelning till licensjakt kan påverka populationsutvecklingen för arten även utanför länets gränser. Förslag till tilldelning per län bör tas fram i en gemensam beredningsgrupp inom förvaltningsområdet. Förslaget ska presenteras för samverkansrådet i god tid före beslut.

Samverkansrådets roll vid licensjakt bör därför vara att samordna och stämma av tilldelningen i respektive län, så att inte den totala tilldelningen äventyrar miniminivån för hela förvaltningsområdet. Varje länsstyrelse ansvarar därmed för att i sina enskilda län ta ansvar för den nationella populationen och att Sverige upprätthåller gynnsam bevarandestatus för den aktuella arten. Licensjakt är inte aktuellt om den aktuella arten skulle understiga länets miniminivå. Licensjakt bör vanligtvis tidigast medges då antalet föryngringar överstiger länets förvaltningsmål. Det kan finnas anledning att beakta hemområden och revir som angränsar till annat län om detta län inte uppnått sin förvaltningsnivå. I de fall angränsande län inte uppnått miniminivån bör dessa hemområden eller revir undantas från jakt. Tilldelningen vid beslut om licensjakt i respektive län bör ge utrymme för spridning utanför länet i enlighet med rovdjurspolitikens intentioner om spridning av rovdjursstammarna. Vid eventuella intressemotsättningar mellan län ska samverkansrådets roll vara att samordna och om möjligt hitta en lösning.

Beslut om antalet tilldelade djur vid licensjakt bör alltid grunda sig på fastställda inventeringsresultat. En modellerad populationsuppskattning ska vara möjlig att använda som underlag om det något år saknas tillförlitligt inventeringsresultat. Länen inom förvaltningsområdet bör gemensamt beräkna möjligt jaktuttag genom att använda beskattningsmodeller. Inför beslut om licensjakt i förvaltningsområdet bör en gemensam kommunikationsplanering eftersträvas.

Jakten inom ett län syftar till att uppnå regionala förvaltningsmål och bör följa den regionala förvaltningsplanen. För att öka möjligheterna att uppnå förvaltningens målsättningar, samt att minska risken att fler djur fälls mot vad beslutet medger, bör länet indelas i zoner eller delområden med en särskild tilldelning. Jakten regleras av beslutad jakttid men ska omedelbart avlysas då antalet tilldelade djur har fällts. Länsstyrelserna ska därför enskilt eller i samverkan kontinuerligt lämna nödvändig information angående tilldelning och fällda djur. Länsstyrelsen ansvarar för att besiktning av statens vilt utförs av fält vilt.

Uppföljning av mål

Uppföljning och erfarenhetsutbyte är en mycket viktig del i den adaptiva förvaltningen. Samverkansrådet har ansvar för att hålla sig informerade om spridningen av rovdjuren inom förvaltningsområdet samt uppföljning av jaktresultat och påverkan på populationerna inom förvaltningsområdet.

Varje länsstyrelse har ansvar för uppföljning av mål i sin regionala förvaltningsplan. Länsstyrelserna sammanställer och levererar resultat till samverkansrådet efter genomförd licensjakt och inventering.

Permanent skadeförebyggande åtgärder

För att skydda tamdjur från rovdjursangrepp finns flera olika skadeförebyggande åtgärder t.ex. rovdjursavvisande stängsel, ekonomiskt bidrag till sådana stängsel kan sökas hos Länsstyrelsen. För ytterligare information om permanenta skadeförebyggande åtgärder hänvisas till Viltskadecenters rekommendationer <https://www.slu.se/viltskadecenter>

Akuta skadeförebyggande åtgärder

Efter ett rovdjursangrepp kan du få hjälp med akuta skadeförebyggande åtgärder. Länsstyrelsen har en akutgrupp som i det akuta skedet kan hjälpa till med insatser för att minska risken för upprepade angrepp. Information om akutåtgärder finns också på viltskadecenters hemsida.

Bidrag till skadeförebyggande åtgärder

Länsstyrelsen kan i mån av medel ge bidrag till skadeförebyggande åtgärder dels genom bidrag till rovdjursavvisande stängsel på blocklagd mark genom Landsbygdsprogrammets miljöinvesteringar, och dels genom bidrag till andra förebyggande åtgärder eller stängsling på icke blocklagd mark genom viltskadeanslaget. Medlen ska användas så att de i så hög grad som möjligt bidrar till att minska rovdjursangreppen på tamdjur, och prioriteringarna grundar sig på ett antal erfarenheter från rovdjursförvaltning och forskning:

- Bland de stängslade tamdjuren är får och getter de som i särklass högst omfattning angrips av rovdjur.
- Bland rovdjursarterna är risken för angrepp klart större i områden med fast förekomst av varg än i områden med andra rovdjursarter.
- I södra Sverige bedöms förutsättningarna för vargetableringar vara mer gynnsamma i områden med lägre täthet av fårbesättningar, därför förväntas bidrag till skadeförebyggande åtgärder i sådana områden ge bättre verkningsgrad per ytenhet.
- Efter ett första vargangrepp är risken för ytterligare angrepp i samma besättning hög om inte effektiva akutåtgärder vidtas.
- Bidrag till skadeförebyggande åtgärder ska endast lämnas till sådana åtgärder som av Länsstyrelsen och Viltskadecenter bedöms vara effektiva i det enskilda fallet.
- Stängsel är en bra förebyggande åtgärd om de är utformade och uppsatta i enlighet med Viltskadecenters rekommendationer.

Bidrag utbetalas enligt de prioriteringar som är beslutade inom respektive läns Landsbygdsprogram. Bidrag som betalas via viltskadeanslaget ska följa samma prioritering och i övrigt de bestämmelser som reglerar användningen av viltskadeanslaget.

Åtgärden ska följa de villkor som följer av det beslutade bidraget. Djurägare som har fått bidrag till permanent rovdjursstängsel förbinder sig att underhålla detta i 5 år från det att stängslet är uppsatt och godkänt av länsstyrelsen. Bidrag som lämnats från viltskadeanslaget för förebyggande åtgärder ska följa länets genomförandestrategi för landsbygdsprogrammet.

Skydds jakt

Ersättning till jaktledaren för skyddsjakten

Huvudregeln i rovdjurspropositionen är att kostnaderna för skydds jakt ska bekostas av den sökande, inte av länsstyrelsen. Det framgår dock av rovdjurspropositionen att länsstyrelsen kan göra undantag från huvudregeln när det gäller skydds jakt på varg. Södra rovdjursförvaltningsområdet anser att det finns flera skäl att ersätta jaktledaren vid skydds jakt på just varg. En del av dessa skäl är relaterade till södra rovdjursförvaltningsområdets särart som beskrivits tidigare, andra till hur länsstyrelsen ser på jaktledarens uppdrag och ansvar vid skydds jakt på varg.

Beslut om skydds jakt på myndighetsinitiativ

Länsstyrelsen initierar inte en skydds jakt i normalfallet innan en skydds jakt ansökan har inkommit till länsstyrelsen och prövats. Detta motiveras med att skydds jakt ska sökas av den som är skadedrabbad eller av ombud för den skadedrabbade. Det är dock inte säkert att de som drabbats av en skada önskar skydds jakt på den skadegörande individen. Beslut om skydds jakt på länsstyrelsens initiativ bör fattas restriktivt. Det finns dock omständigheter som talar för att länsstyrelsen bör kunna bidra med medel och bistå med verkställighet i vissa fall. Det kan exempelvis handla om skydds jakt efter stora rovdjur i väglöst land, skydds jakt efter sådana arter som järv och varg samt björnhonor med ungar, där det i dag kan saknas beprövade jaktmetoder eller då det finns omständigheter som gör att besluten måste genomföras särskilt skyndsamt.

Rutiner för länsstyrelsens beslut gällande ansökan om skydds jakt efter skadegörande rovdjur

Bestämmelserna i § 28 Jaktförordningen (1987:905) som reglerar enskilds möjlighet att skydda sina tamdjur vid pågående rovdjursangrepp samt polismyndighets möjlighet att enligt § 9 Jaktlagen (1987:259) avliva djur tas inte upp i detta dokument.

Under förutsättning att Naturvårdsverket fattat beslut att delegera rätten att besluta om skydds jakt till ett enskilt län enligt § 24 Jaktförordningen (1987:905) kan Länsstyrelsen fatta beslut om skydds jakt i enlighet med förutsättningarna i § 23 a Jaktförordningen. Där framgår att beslut om skydds jakt bl. a. får fattas i syfte att förhindra allvarlig skada, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning på problemet och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

24 a § Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skydds jakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av 23 b §.

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § samma förordning. Förordning (2013:1097).

Jaktförordningen (1987:905),

23 a § Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i [23 b](#), [24](#), [25](#) och [29 §§](#) meddelas

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
2. av hänsyn till flygsäkerheten,
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter

23 b § Om det finns förutsättningar enligt 23 a § får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller skyddsjakt efter säl. Förordning (2013:1097).

24 a § Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av 23 b §.

Skyddsjakt kan beviljas efter flera angrepp på tamdjur från samma rovdjursindivid. För att en skyddsjaktionsansökan ska kunna beviljas ska stängsel som helt eller delvis inhägnar tamdjur (delvis gäller då stängsel ersätts med vatten, klippbranter, våtmarker) vara utformade enligt Jordbruksverkets föreskrifter SJVFS 2010:15 1 kap 32 §.

SJVFS 2010:15 1 kap 32 § (del av)

Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas. Stängseltrådar och stängselnät ska vara väl sträckta.

Följande riktlinjer ska ligga till grund för beslut om skyddsjakt. I varje enskilt beslut om skyddsjakt ska villkoren utformas så att jakten riktas mot den skadegörande individen.

En drabbad djurägare som vill söka skyddsjakt bör göra det skyndsamt efter att en besiktning konstaterat rovdjursangrepp, och handläggas på myndigheten inom ca en vecka efter inkommen ansökan. Detta för att möjliggöra en effektiv jakt på den skadegörande rovdjursindivid. Jaktledare utses i samråd med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan i mån av resurser erbjuda särskilt tränade hundekipage för spårning, om det är praktiskt användbart vid skyddsjaktens genomförande.

Skydds jakt efter lodjur som angripit tamdjur

En sammantagen bedömning görs i varje enskilt fall.

Skyddsjakten syftar till att ta bort problemindivider oavsett antal inträffade angrepp. Om det råder osäkerhet om det är en problemindivid gäller följande vägledning:

- Skydds jakt ska övervägas tidigast efter tre angrepp inom en radie av 11 km¹ och inom en 6-månadersperiod, på besättningar där förebyggande åtgärder *inte* har vidtagits.
- Skydds jakt ska övervägas tidigast efter två angrepp inom en radie av 11 km² och inom en 6 månaders period, efter att permanenta förebyggande åtgärder² vidtagits.

Efter ett första angrepp i en besättning ska djurägaren vidta akutåtgärder för att ytterligare angrepp på samma besättning ska vara skydds jaktgrundande. Länsstyrelsen och Viltskadecenter bistår med rådgivning. Länsstyrelsen har också en akutgrupp som i det akuta skedet kan hjälpa till med insatser för att minska risken för upprepade angrepp.

Skydds jakt efter lodjur som angripit hägnat vilt

Enligt gällande författning (§ 9 NFS 2002:20) ska vilthägn vara konstruerade så att de hindrar de djur som hålls i hägnet samt hundar att ta sig in eller ut. Enligt NFS 2008:16 allmänna råd är vissa verksamheter, däribland vilthägn, betydligt mer skadeutsatta än andra. En grundförutsättning för att bedriva en verksamhet av sådant slag är därför att anläggningen redan från början är byggd för att viltskador inte kan uppkomma. Vägledande bör vara:

- I det fall angrepp av lodjur dokumenteras i ett hjorthägn utan rovdjursavvisande stängsel ska skydds jakt övervägas efter tre dokumenterade angrepp inom en 12 månaders period.
- I det fall angrepp av lodjur dokumenteras i ett hjorthägn med rovdjursavvisande stängsel² ska skydds jakt övervägas efter det första angreppet.

Innan skydds jakt kan medges ska andra rimliga förebyggande åtgärder prövats och misslyckats.

Skydds jakt efter varg som angripit tamdjur

Den geografiska enhet som normalt anges för antal angrepp är län. Utöver antal angrepp bör hänsyn tas till om individen är genetiskt betydelsefull för den svenska vargstammens bevarandestatus eller om den ingår i ett revirmarkerande par, hur tätt angreppen inträffar och hur många tamdjur som skadas/dödas. Hänsyn bör också tas till om angreppen skett i ett särskilt sårbart område såsom skärgårdsmiljö eller område med intensiv fårskötsel (tamdjurstätt). Skyddsjakten syftar till att ta bort problemindivider oavsett antal inträffade angrepp. Om det råder osäkerhet om det är en problemindivid gäller följande vägledning:

- Skydds jakt ska övervägas tidigast efter tre angrepp som bedöms vara utförda av samma individ under en 6-månadersperiod på besättningar där rimliga förebyggande åtgärder *inte* har vidtagits.

---

1. Inom inventeringsarbetet används avståndskriteriet 22 km för att särskilja lodjursföreningar (Naturvårdsverkets inventeringsinstruktioner). Angrepp inom 11 km och inom en 6-månadersperiod bedöms vara gjorda av samma individ om inga andra uppgifter tyder på motsatsen.

2. Enligt Viltskadecenters rekommendationer för permanenta åtgärder. För att klassas som en permanent åtgärd ska det vid skadetillfället inte uppvisa några brister.

- Skydds jakt ska övervägas tidigast efter två angrepp som bedöms vara utförda av samma individ inom en 6-månadersperiod, efter att permanenta förebyggande åtgärder³ vidtagits.

Efter ett första angrepp i en besättning ska djurägaren vidta akutåtgärder för att ytterligare angrepp på samma besättning ska vara skydds jaktgrundande. Länsstyrelsen och Viltskadecenter bistår med rådgivning. Länsstyrelsen har också en akutgrupp som i det akuta skedet kan hjälpa till med insatser för att minska risken för upprepade angrepp.

Rutiner och ersättningsnivåer för ersättningar efter rovdjursangrepp

Länsstyrelsen ansvarar för att anmälda rovdjursangrepp besiktigas av en förordnad besiktningsman inom 24 timmar efter anmälan. Då ett rovdjursangrepp bekräftats av besiktningsmannen betalar Länsstyrelsen ut ersättning i enlighet med Viltskadeförordningen (2001:724) och de rekommendationer som Viltskadecenter upprättar och uppdaterar. I enlighet med viltskadeföreskrifterna (NFS 2008:16, § 19) betalas ingen ersättning för rovdjursangrepp på hägnat vilt.

---

³

Enligt Viltskadecenters rekommendationer för permanenta åtgärder.

Bilaga 4 Kommunikationsplan

Kommunikationsplanen är under revidering och bifogas senare.